

Rațiunea și Credința.

I.

Justificarea rațiunii în Religie.

O religie adevărată tinde la dezvoltarea armonică a tuturor facultăților ființei umane, în timp ce o religie falsă caută să înlăture unele facultăți în favoarea altora.

Astăzi se încearcă de către unii a se scoate cu totul rațiunea din domeniul religios, iar de către alții înlăturarea credinței și înlocuirea ei cu rațiune. Vreau să arăt atât acum cât și în articolele ce vor urma, că nu-i nimic incompatibil între aceste două facultăți: rațiunea și credința, ci din contră ele se cuprind una în alta.

Păreră comună a oamenilor este că exercitarea credinței ar însemna o violentă subjugare a rațiunii. Unele persoane sunt așa de îngrozite de rațiunea lor, așa de sigure că judecata lor îi duce pe căi greșite, încât privesc rațiunea omenească nu ca pe un dar al lui Dumnezeu, ci ca pe o influență de corupție pusă în om de diavolul. Alții, deși nu depreciază așa de mult rațiunea, socotesc că n'ar fi nici-o virtute a crede ceva în care s'ar putea vedea un cât de mic sens rațional. Acest fel de oameni își închipuie că religia ar consta în a crede aceea ce nu poate fi înțeles. În măsura în care ei înțeleg ceea ce profesază în aceea măsură credința lor ar pierde din valoarea ei. Chiar oameni de seamă, ca Bacon, au fost destul de nebuni să zică: „cu cât un lucru este mai de necrezut, cu atât mai multă cinste aduce lui Dumnezeu crezându-l.” Așa dar, a crede aceea ce nu se poate crede ar fi scopul suprem al religiei!

Absurditatea acestei hotărâri de a elimina cu totul rațiunea din sfera religiei poate fi dovedită prin următoarele:

1. *Credința* nu este, după cum se spune câte odată, acceptarea a ceea ce este contra rațiunii. Spiritul omului nu este o existență dirizată în care o facultate afirmă ca absolute principiile contrazise de cealaltă. Dacă religia conține mult din ceea ce rațiunea nu poate cuprinde întru totul, totuși întru cât este o religie adevărată — ea nu conține nimic care să fie cotrazis în mod pozitiv de rațiune, căci noi suntem așa constituiți în cât nu putem accepta o contradicție. Nici o putere din lume nu ne-ar pute face să credem de ex. că existăm și nu existăm în același timp. Credința nu cere dela om ca el să facă aceea ce el dela natură nu este în stare să facă. Dacă ne-ar cere aceasta, atunci pentru a avea credință ar trebui să fim mincinoși

2. *Revelațiunea* nu este inconsistentă cu rațiunea, ci din contră o presupune. De sigur, revelațiunea este un act, o serie de acte, din partea Aceluia Care este peste natură. Inșă scopul acestei intervențiuni supranaturale este de a descoperi,

de a face cunoscut ceva care mai înainte era necunoscut. A trata revelațiunea ca și când niciodată n'ar fi înțeleasă, înseamnă a nega că este revelațiune, înseamnă a afirma că scopul lui Dumnezeu este nu de a se face cunoscut, ci de a se ascunde. Și apoi, toate religiunile pretind a fi descoperite sau revelate. Atunci în ce fel putem noi discuta pretențiunile lor rivale, în ce fel avem să calculăm valoarea lor dacă nu pe calea rațiunii? Noi am putea să alegem pe cea mai credibilă sau pe cea mai incredibilă, însă ne-am folosit de rațiune ca să alegem și să preferăm grâul sau pleava. „Pus'am înaintea ta foc și apă, către care vei vrea, vei întinde mâna”.

3. *Adorațiunea* nu este inconsistentă cu rațiunea, ci o cere. Valoarea adorațiunii depinde de natura și caracterul obiectului adorațiunii. Simplul sentiment de reverență nu este suficient. În adorațiune pe primul plan nu este sentimentul, ci către cine se îndreaptă sentimentul. Adorațiunea este cu atât mai puternică cu cât ființa adorată are o valoare mai mare. Dacă n'ar fi nici un criteriu în afară de sentiment, la care am putea apela, atunci ori și ce religie ar avea același drept să se impue omului. Religia trebuie să fie într'adevăr un lucru al inimii mai mult, însă pentru a o ridica din sfera capriciilor subiective trebuie să apelăm la un standard obiectiv.

Religia, prin însăși natura sa, conține și trebuie să conțină un element de mister, însă o religie toată mister e ceva absurd. Pentru a trezi umilința și admirația, un obiect trebuie să fie ceva mai mult decât negațiunea minții. În fața geniului și a excelenței umane noi simțim admirație față de un ce necunoscut. Inșă aceea ce face posibilă această reverență este cugetul că deși o vedem pe aceea ființă asemenea nouă, ea întrece totuși în excelență toate puterile noastre. Tot astfel, grandoarea care învăluie cugetul despre Dumnezeu isvorăște nu din aceea că este ca ceva absolut nepătruns și necuprins, ci din aceea că acest absolut este pentru minte realizarea idealului celui mai înalt. Un Dumnezeu *absolut* necunoscut este o concepțiune tot așa de imposibilă ca și un Dumnezeu cu totul cunoscut. O ființă, ca să fie numită Dumnezeu, trebuie să fie nu numai infinită adecă necuprinsă în întregime, ci și *infinit de bună*, adică să se lase cuprinsă, înțeleasă în parte. Dacă obiectul adorațiunii noastre ar fi cu totul necunoscut, noi n'am putea spune dacă el este bun sau rău, dacă este Dumnezeu sau diavol

„De aceea am venit, zice Mântuitorul, pentru ca lumea să mă cunoască.”

și 4. Este o mare eroare în concepția comună că folosirea rațiunii în materie religioasă ar duce la *indoială* și că indoiala ar fi contrară credinței. Indoiala poate fi de două feluri: una care duce la credință și alta care duce la scepticism adică se mărginește la situația de indoială. Indoiala cuprinsă într'o cercetare cu scopul de a găsi adevărul nu este contrară credinței. Credința implică necredința într'un fapt mai

inferior în favoarea altuia mai superior. Când noi calculăm valoarea diferitelor fapte, mintea noastră poate foarte bine fi într-o stare de îndoială; însă înairte de a le fi stabilit valoarea, noi nu putem fi siguri că cel acceptat de noi este cel mai mare. Când îndoiala ne duce la cercetări ea este mai bună decât siguranța, căci avem o bază durabilă.

Așa dar, nimic nu ne oprește, ba din contră totul ne chiamă să folosim rațiunea noastră. Stupiditatea nu este credință, iar superstiția nu este religie. Afirmând că noi credem aceea ce nici odată nu ne-am ostenit a cerceta să vedem dacă credem sau nu, nu este pietate, ci fățarnicie. Forțându-ne să credem aceea ce nu îndrăznim să cercetăm, de teamă ca să nu descoperim că nu credem, este ipocrizie. Afirmând că credem ceva care-i contra rațiunii, și deci de necrezut, nu dovedim respectul față de religie, ci numai indiferența față de adevăr.

Ceea ce împiedică pe unii oameni de a cugela asupra religiunii lor este sau indolența sau mândria. Ei presupun că știu destul, când în realitate nu știu nimic, nu cred nimic, nu pot dovedi nimic. Unora ca acestora le amintesc cuvintele Sfintei Scripturi :

„Fiți gata să răspundeți ori cui care vă cere socoteală despre nădejdea voastră.“ (I. Petru 3, 15)

„Nu dați crezare oricărui duh, ci ispitiți duhurile de sunt dela Dumnezeu“ (I. Ioan 4, 1).

„Toate puneți-le la încercare; țineți ce este bine“ (I. Tesal. 5, 21).

Dinilă Popescu

(va urma)

Desvelirea bustului lui Vicențiu Babeș la Timișoara.

Punerea pietrii fundamentale la căminul școlii de ucenici.

Miercuri în 21 Noemvrie la sărbătoarea Intrării în Biserică, s'a desvelit și sfințit în orașul Timișoara, — în cadrul unor momente de înălțare sufletească — bustul nemuritorului Vicențiu Babeș. Pentru acest scop a plecat din Arad dimineața cu mașina P. S. Sa Episcopul nostru Grigorie, întovărit de consilierul M. Păcățianu.

Au participat la sfințire P. S. Sa Episcopul Vasile dela Caransebeș, d-nii miniștri Lapedatu și Nistor, apoi d-nii I. Maniu, Sever Bocu, prefectul Nistor, primarul Coman și o mulțime de intelectuali și țărani.

A pontificat P. S. Sa Episcopul Grigorie, asistat de 8 preoți și un diacon. Răspunsurile le-a dat corul învățătorilor, condus de d. director Ioanovici.

Seria discursurilor a deschis o P. S. Sa Episcopul Grigorie, printr'o cuvântare, în care a făcut apologia marelui bărbat și credincios fiu al neamului și Bisericii noastre. D. ministru Lapedatu a vorbit în numele guvernului. D. ministru Nistor aduce salutul Academiei Române.

A vorbit apoi P. S. episcop dr. Vasile Lazarescu, care a arătat că pe pământul binecuvântat de soarele cald al Banatului se vede, că înflorește de câțva timp, cât mai des, floarea recunoștinții, care împodobește sufletele bănățenilor, pentru înaintașii lor.

Arată apoi că după ce, acum doi ani, a fost comemorat Țichindeal, iar alaltăieri Mihail Rosu, ziua de azi e închinată aceluia ce a fost Vicențiu Babeș.

Inchee, dându-l pildă pentru generațiile viitoare.

Părintele paroh Tismonaru, din Hodoni, com. natală a lui Vicențiu Babeș, aduce salutul populației.

În numele comitetului de ridicare a bustului, a vorbit d. Sever Bocu, care a predat bustul primarului orașului.

D. primar Coman a luat bustul în primire, declarând că va avea grijă de el.

A urmat apoi serbare pentru punerea pietrei fundamentale a căminului cantinei noi școli de ucenici din Timișoara, în prezența ministrului muncii, d. Nistor, și a d-lui Lapedatu, ministrul cultelor.

S'a oficiat un serviciu divin, pe terenul aflat în fața palatului poștei de către P. S. Sa episcopul nostru Grigorie, care a ținut și prima cuvântare.

A vorbit apoi d. inginer Stavri Cunescu, directorul general al muncii, preamărind nizuințele intelectualilor români din Timișoara, de-a crea o clasă românească de meseriași în metropola Banatului.

După aceea a vorbit d. Coman, primar, iar după d-sa a urmat d. Șt. Vulpe, directorul căminurilor de ucenici.

D. ministru Nistor, a arătat că surplusul de populație al satelor noastre trebuie să-și găsească și în orașe preocupări.

La ora 1, s'a dat două banchete. Unul la restaurantul „Palace“ dat de Camera de Muncă, în onoarea înalților oaspeți, veniți din București și Arad, pentru a participa la actele solemne înfăptuite la Timișoara. Alt banchet s'a ținut la „Elite“, unde a vorbit d. Maniu, despre Vicențiu Babeș, și luptele românilor din Ardeal sub regimul unguresc.

După amiază la ora 4 a avut loc inaugurarea arenei sportive a societății „Progresul“.

Inaugurarea a început printr'un serviciu divin oficiat de P. S. Sa Episcopul Grigorie. După oficierea serviciului P. S. Sa a adresat frumoase cuvinte de îmbărbătare tineretului, care se manifestă în mod strălucit în rândul societăților similare.

Sfințirea crucei ridicată la Gurahont în memoria tribunului Ioan Buteanu.

Corpul profesoral din Brad în frunte cu venerabilul fost director al liceului „Avram Iancu” din Brad — d. dr. Radu Dumitru — au hotărât să preamărească, prin zece troițe monumentale de piatră — lucrate cu multă artă de școala de meserii din Zlatna, — mărețele acte de eroism și de jertfă ale luptătorilor și martirilor Zarandului.

Așa s'au așezat aceste troițe la Vălișoara unde valea Mureșului, desparte Zărândul de Hunedoara, la Mesteacăn unde Horia a ridicat steagul revoluției dela 1784: la Hălmagiu, unde zece de preoți români au pieri: în furcile spânzurătorilor.

Crucea monumentală dela Gurahont, este ridicată, aproape de podul Crișului, unde a fost spânzurat tribunul I. Buteanu și mai mulți preoți, primari și alți fruntași.

La sfințirea troiței au participat frunțașii vieții noastre publice din Arad, și județ plus vre-o 5000 de țărani sosiți din toate comunele dintre Șebiş și Hălmagiu.

Sfințirea a făcut-o P. S. Sa Episcopul Grigorie, sosit aici dela sfințirea bisericii din Șebiş — asistat de un sobor de 20 preoți. Răspunsurile le a cântat cu precizie corul din Gurahont. În tot timpul slujbei și al solemnității, bubuirile treasurilor depe culmile dealurilor nu mai încetau. La fine P. S. Sa Episcopul Grigorie, într'o vibrantă cuvântare a evocat figura de martir a prefectului Ioan Buteanu, a cărui sfântă mucenicie pentru neamul și credința sa strămoșească îl așează printre cei mai de seamă fil ai trecutului.

Ioan Buteanu a sacrificat de bună voie fericirile acestei vieți pentru moartea de martir. El a fost o întrupare desăvârșită de eroism și de măreție de suflet. Dar alături de el au pieri în spânzurători sau înecați în valurile Crișului sau arși de vii, mulțime de preoți, de primari sau de țărani români. Nu erau cruțate de furia Ungurilor nici femeile.

În murmurul apelor Crișului ca și în freacățul pădurilor noi pare că auzim glasul lui Ioan Buteanu și al celorlalți români — preoți și mireni — care au pieri pe roată sau în spânzurători spunându ne:

„Noi ne-am jertfit pentru libertate, pentru neam și pentru legea creștinăscă. Voi le aveți pe toate păstrate cu stințenie și înălțate — ele fiind chezașia puterii și a fericirii voastre românești.”

D. prof. univ. Silviu Dragomir, membru al Academiei Române, a rostit cam următoarele:

Pentru a doua oară pietatea urmașilor adună în acest loc norod și înalță un simbol pentru a comemora pe eroul care la 23 Mai 1849, a căzut jertfă perfidiei ungurești. După șase decenii și jumătate, din Zarand Golgota Crișului își capătă din nou crucea, pentru ca să-o sfințească, așa cum a sfințit-o în zorii unei dimineți de primăvară, moartea eroică a lui Ioan Buteanu, prefectul legiunii din Zarand.

Ioan Buteanu, care a murit aici, închinându-și viața neamului său, este o strălucită pildă a istoriei românești. Conștiința națională, care s'a presat în el în mod miraculos i-a dat îndemnuri mari, făurind din acest nemeș un luptător generos, menit a juca un rol de frunte în vijelia anului 1848.

O troiță încrestată cu flori va sfinți deacum locul acesta, pe care cu 85 de ani înainte, s'a încheiat atât de dramatic eroica viață a prefectului de Zarand. Gloria lui Buteanu aparține de-acum neamului, căci sângele ce a îngrășat acest pământ, a rodit sărbătoarea zilelor noastre mari.

În numele „Ligii Antirevizioniste Române” a vorbit d. G. Lungulescu, secretar general al ligii. După ce a arătat motivele care au împiedecat pe președintele ligii d. Stelian Popescu să vină și a adus salutul d-sale, și după ce a descris copilăria, luptele și moartea eroică adresându-se miilor de săteni, d. Lungulescu — îi întrebă: D-voastră Crișenii și Zărândeni — vreți oare să putreziiți ca părinții d-voastră în furcile ungurești pe aceste înălțimi, sau vreți să vă apărați drepturile și libertatea națională cu orice preț?

Miile de glasuri răspund într'un formidabil: „vrem libertatea națională!”

Atunci, pregătiți-vă suflaște fiindcă Ungurii vor iar războiul! Intrați în rândurile „Ligii Antirevizioniste” pentru apărarea hotarelor țării!

D. dr. Putici, primpretorul plășii Halmagiu, și delegat al d-lui prefect de Arad, a aminat trecutul sbuciumat dar eroic al Zărândului.

O însuflețită cuvântare a rostit în numele armatei d. colonel Petrovici din garnizoana Brad.

D-sa a arătat că armata română, în toate timpurile a fost expresia întregii națiuni.

D. Iosif Moldovan, președintele „Frăției Ortodoxe Române” secția Arad — a arătat cum în trecut județul Zarand își avea nobilimea și prefecții lui români, și cum în fruntea poporului pentru libertate se aillau preoții ortodoxi, astfel că pomelnicul celor spânzurați sau uciși de Unguri e atât de mare — încât biserica ortodoxă română luând parte la această prăznuire — își prăznuște de fapt martirii săi.

O vibrantă cuvântare a rostit în numele baroului de Arad d. dr. Aron Petrușiu, secretarul general al ligii antirevizioniste Arad, făcând o expunere a crimeilor săvârșite de unguri în timpul și după marele război — crime care nici până astăzi n'au fost încă sancționate,

Cu multă căldură a vorbit în numele despărțământului Arad al „Astrei” d. Ascaniu Crișan, directorul liceului din Arad, arătând că ungurii își fac din astfel de crime un titlu de glorie națională și revindică supremația culturală.

Din partea tinerei asociații a „Străjerilor țării”, a vorbit cu suflet și putere sugestivă d. dr. Costin, arătând că linișțirea trebuie să aibe cultul eroismului și al patriotismului constructiv, iubindu-și viața și tradiția națională.

Un mișcător omagiu al studențimei ardelenae a adus d. Șoic președintele studențimei din Zarand.

Simțit și documentat d. Lazar Igrășan revizorul școlar al jud. Arad a adus omagiul învățătorimei din rândul căreia au căzut atâți vrednici martiri.

D. profesor Ugliș senator al Zarandului, a rostit o frumoasă cuvântare pentru memoria marilor luptători și martiri.

A vorbit apoi venerabilul profesor Radu, fost director al liceului din Brad și președintele comitetului pentru glorificarea prin troițe monumentale a martirilor și eroilor Zarandului.

D. Ioan Bogdan a luat din partea comunei în primire monumentul și în cuvinte pline de emoție a arătat, că el va fi și pe viitor icoana vredniciei morale și naționale, a întregii populațiuni depe istorica vale a Crișului.

Seria cuvântărilor a fost încheiată printr-o inspirată vorbire de d. dr. Babuța care în numele comitetului local, a mulțumit numeroasei intelectualități, Prea Sfințitului Episcop, preoțimei și poporului venit pe jos din mari depărtări pentru participarea însuflețită la preamărirea martirilor Buteanu și soșilor săi.

Fanfarele și corurile țărănești au încheiat apoi solemnitatea prin marșul lui Iancu, după care a urmat o masă de 200 de tacâmuri dată în Gurahonț.

Sfintirea Bisericii din Șebîș.

Prea Sfinția Sa Părintele Episcop Dr. G. Iorgor Gh. Comșa, a binevoit să sfințească personal sf. biserică renovată și din nou pictată a comunei Șebîș, la data de 24—25 Noembrie a. c.

Sâmbătă la ora 6 d. m. în gara Șebîș, Prea Sf. Sa și suita arhierescă, din care face parte I. P. Cuvioșia Sa Părintele arhimandrit Policarp P. Morușca și P. Cucernicia Sa Părintele Consilier-Referent Eparhial Mihai Păcățian, sunt întâmpinați de domnii intelectuali din comuna Buteni și o imensă mulțime de credincioși. În numele clerului și al poporului din tractul Buteni, protolereul Ștefan R. Lungu, adresează Prea Sfinției Sale, cuvânt de bineventare. Arată cinstea tractului Buteni, de-a putea primi pe Stăpânul și Arhierarul prea iubit. Munca prodigioasă a Prea Sfinției Sale, recunoscută de cel mai înalt arceopag al culturii românești de Academia română, împreună cu en-

tuziismul apostolic revărsat cu prisosință, au avut darul să deștepte sufletul păstoriiilor, la o nouă viață duhovnicească. Sub influența propovăduirii Prea Sf. Sale, idealul creștin se conturează tot mai strălucit în fața ochilor sufletești ai credincioșilor. Prea Sfinția Sa răspunde bineventării, în cuvinte calde și pline de elan duhovnicesc. Arată, că cea mai prețioasă comoară o consideră sufletul credincioșilor. Pentru mântuirea și înălțarea acestui suflet aleargă zi și noapte cu timp și fără timp, prin toate unghiurile eparhiei. Mulțumește tuturor pentru călduroasa manifestație. Mulțimea izbucnește în urale nefârșite. Dela gară Prea Sfinția Sa, suita și domnii intelectuali din Buteni, între cari am remarcat pe doii Dr. I. Dan, Dr. A. Grozda, Dr. I. Bârsan notar public, Dr. A. Horga deputat sinodal, A. Sirca notar, Dr. Gh. Feier medic, au luat drumul spre Șebîș.

La marginea comunei în fata poartei de triumf aşteaptă credincioșii, reprezentanții cultelor minoritare din localitate și autoritățile în frunte cu harnicul și vrednicul primpretor al plasei Șebîș Dr. Florian Ștefănilca. În numele populațiunii din comună Dl. Primpretor Dr. Ștefănilca ține un frumos și esențial discurs de bineventare către Prea Sf. Sa, arătând că și autoritățile tind spre răspândirea solidarității și a moralității printre cetățeni. Biserica deci poate conta la colaborarea administrației, spre realizarea aceluiasi ideal național și de Stat. Confesiunile minoritare pe rând bineventează pe Prea Sfinția Sa în limba română și anume preotul romano-catolic, păstorul reformat și în fine rabinul templului mozaic din loc. În dangătul armonios al clopotelor dela toate bisericile, cortegiul se îndreaptă spre sf. biserică. În ușa sf. biserici este întâmpinat Prea Sfinția Sa de preotul localnic I. Bogdan D. Manea și A. Ionuș. Preotul I. Bogdan în câteva cuvinte salută venirea arhiepiscopului, oferind spre sărutare sf. cruce și sf. Evanghelle.

Indată urmează Privegherea pontificată de însuș Prea Sf. Sa, cu asistenta I. Prea Cuv. arhimandrit Policarp P. Morușca, I. P. Cucer. Sa Consilier-Referent Eparhial M. Păcățian, Protolereul Șt. Lungu, preoții I. Bogdan, I. Tămaș, L. Iojă, D. Manea, A. Ionuș și I. Bodea și diaconul Dărău. Sf. biserică este arhiplină, nu numai de credincioși, ci și de minoritari. Frumșea serviciului arhieresc și mistica nopții au făcut impresie profundă și neștearsă asupra asistenței.

Peste noapte Prea Sfinția Sa este găzduit în casa ospitală a preotului I. Bogdan, care seara a oferit o cină, la care au luat parte notabilitățile din localitate în frunte cu Dl. Prefect al județului Arad, Dr. Ioan Groza.

Dimineața la ora 8 I. Prea Cuv. Sa Arhim. P. Morușca și P. C. Sa Păr. Consilier-referent M. Păcățian slujește sfintirea apei. La ora 8½ Prea Sf. Sa Episcopul pleacă cu procesiunea dela casa parohială la sf. biserică. Se face înconjurarea sf. biserici cu tot fastul cuvenit actului de solemnitate. După terminarea actului de sfintire a sf. biserici, Prea Sf. Sa începe actul sfintirii unui tinăr preot pentru parohia Giula din Uogarla. Hirotesia și mal apoi hirotonia din cursul sf. liturghii face adâncă atmosferă religioasă. Sf. Liturghie este pontificată de Prea Sf. Sa Episcopul cu asistența I. Prea Cuv. arhim. Policarp P. Morușca, P. Cucern. Consilier-referent eparhial M. Păcățian, Protopop Ștefan Lungu, Preoții I. Bodea, P. Ardelean, I. Bogdan, A. Ionuș, I. Tămaș, L. Iojă și diaconul Dărău. Răspunsurile liturgice le-a dat corul mixt al Șe-

bșenilor, condus cu multă pricepere și dibăcie de dl. inv. D. Radu. La priceasă pâr. I. Bogdan în cadrul raportului său, arată situația parohiei Șebîș din toate punctele de vedere. Inițiativa renovării și a picturii sf. bisericii este a Domnului prefect Dr. I. Groza, care a dăruit suma de 50.000 lei spre acest scop. Această nobilă jertfă s'a împletit cu jertfa autorităților locale și a credincioșilor. Mulțumește tuturor celor care au jertfit și au ostentit pentru podoba casei Domnului. Mulțumește în fine Prea Sfințel Sale pentru înalta vizită arhierescă și ostentelle sf. nșirii.

Urmează apoi predica magistrală a Prea Sf. Sale: „Despre providența Dumnezeiască și viața omului”. Textele blice Iscusit alese, asemănările clasice și idela fundamentală retoric expuse au mișcat inima ascultătorilor până la lacrimi. De încheiere mulțumește Dlul Prefect al județului Arad Dr. Ioan Groza pentru jertfa și devotamentul arătat sf. bisericii. Mulțumește apoi tuturor ostentitorilor și jertfitorilor pentru sf. biserică și în special pâr. I. Bogdan pentru râvna și osteneala reparării locașului Domnului, împărțând tuturor arhiereshil binecuvântări.

La ora 1 d. m. s'a dat masă comună participanților din partea parohiei ort. rom. Șebîș. La masă s'au rostit diferite toas-uri. Dl. Prefect Dr. I. Groza a toastat pentru M. Sa Regele Carol II înalt Prea Cuv. Arhim. P. Morușca pentru Prea Sf. Sa Dr. Grigorie Gh. Comșa și Prefectul Dr. I. Groza. Protolereul Șt. Lungu toastează pentru clerul monahal și Arhim. P. Morușca. Seria toastelor o încheie Arhim. P. Morușca în cinstea țărănilor și a intelectualilor, a căror colaborare cu clerul trebuie să se urmărească insistent. La ora 3 d. m. se ridică banchetul în ovații desfășurate la adresa harnicului Prefect al județului Dr. I. Groza.

Sfințirea sf. bisericii din Șebîș rămâne o zi memorabilă în amintirea participanților.

Prea Sf. Sa n'a rămas la masă pentru că însoțit de cons. M. Păcățian și diaconul Ioan Dărău a trecut la Gurahonț, unde a sfințit troița ridicată în amintirea tribunului Buteanu mort cu moarte de martir în 1849. Despre aceasta urmează raport separat.

Raportor.

O nouă școală primară

O nouă școală primară s'a inaugurat în comuna Zădarlac, la 21 Noembrie a. c. prin stăruințele I. P. C. Sale părintelui Arhim. Polcarp Morușca starețul sfintei noastre mănăstiri H. Bodrog. După ce în toamna anului 1933 a izbutit să clădească școală și să obțină înființarea postului de învățator în *Vinga nouă*, acum l-a urmat Zădarlacul. Anbele parohii aparțin în cele spirituale sfintei noastre Mănăstiri, având conducerea ofiicilor parohiale I. P. C. Sa. Neavând biserică proprie, credincioșii puțin și fără mijloace de a se organiza în parohii de sine stătătoare, nu puteau avea perspectiva de a-și avea preotul lor.

Părintele arhimandrit a pornit acțiunea și a dus-o la bun sfârșit, ca cel puțin învățator să aibă, măcar un factor cultural și de îndrumare în mijlocul sătenilor, rămânând grija de cele sufletești și bisericesti și pe mai departe în sarcina conducerii sf. Mănăstiri.

Cu binevoitorul concurs și cu sprijinul înțelegător al organelor administrative și școlare, a clădit întâi școala din *Vinga nouă*, cu paraclis pentru sfin-

tele slujbe, în legătură cu sala de învățământ. Iar în toamna acestul an a izbutit să-și vadă înconunate silințele cu succesul de a lotra și școala primară din Zădarlac în edificiul propriu.

Meritul revine în primul rând On. Prefecturii a jud. Arad, d-lui prefect Dr. Ioan Groza, care a dat un prim fond de Lei: 50.000; — iară sf. Mănăstire a anticipat cărămida și o parte a lemnului de construcție, spre a se începe lucrările.

Venind în ajutor Comuna politică cu lucrul de cărăușie și cu însemnată sumă de bani, planul de construcție s'a întregit și cu locuința pentru învățator. Intreg edificiul abea la primăvară va putea fi complet terminat.

Dar la praznicul Intrării în biserică, credincioșii noștri au avut bucuria să poată intra cu copiii lor și cu învățatorul lor în noua școală, care a fost sfințită provizor de părintele arhimandrit, asistat de ieromonahul Ilarion, în prezența d-lui revizor școlar Igrășanu, participând și învățatorii cercului cultural — Aradul nou, învățatorii din Bodrogul nou, Bodrogul vechi, și *Vinga nouă* cu elevi și popor prezente fiind autoritățile locale, în frunte cu preotul romano-catolic, notarul, primarul și membrii consiliului comunal.

A fost o sărbătoare înălțătoare de suflete pentru creștinii noștri, puțini și sărați, când au putut spune: deacum suntem în *școala noastră*. Cuvântările rostită și serbarea, dată de învățatorul școlii, Nicolae Șerban în d. a. zilei, au fost o frumoasă afirmare a românismului nostru creștin, susținut de biserică noastră ortodoxă.

Mal rămâne să se întregească clădirea și cu o a doua sală, paraclis pentru sfințele slujbe, cari se țin acum într-o smerită căsuță închiriată. Nădăjdăm că oamenii de bine și înțelegători, vor ajnta cu bunăvoință ca în primăvară, să se poată zidi și paraclisul, sporind încrederea în sine și nădejdea de mai bine a bieților noștri oameni, cari în trecut n'au avut în mijlocul lor un reazăm al vieții spirituale și culturale, fiind expoși la discreția elementului strein, dominant în comună.

Datoria de a munci în lumina Evangheliei creștine.

Cea dintâiu obligație, cea dintâiu lege impusă omului din partea lui Dumnezeu este *munca*. „*În sudoarea feței tale vei mânca pâinea ta*”. (I Moisi 3. 19). Mulți cred, că aceasta poruncă ar fi o povară grea, ce s'ar restrânge asupra noastră; dar nu este așa, ci ea este o condiție prea înțeleaptă și de mare preț în plațul de mântuire al omului. Până când omul a stat sub ascultarea lui Dumnezeu, nu avea nevoie de aceasta lege, trăind în deplină fericire în grădina raiului și nu cunoștea nici un fel de neajuns. După călcarea poruncii, omul a primit aceasta lege a lucrului de toate zilele ca un mijloc, prin care se poate ridica cât mai aproape de perfecțiunea absolută a lui Dumnezeu.

Domnul nostru Iisus Hristos s'a identificat pe Sine cu aceasta poruncă a Tatălui Său, după cum ne convingem din pilda cu Talanții (Mt. 25) sau lucrătorii viei (Mt. 21.) Sf. Apostol Pavel zice: „*dacă nu voiește cineva să lucreze nici să nu mănânce*”. (II Tes.

3. 10.) Munca este sădită deja în inima, în sângele, în nervii copilului ce vine în lume. Mulțimea și felurimea jucărilor formulate de fantezia unui copil, sunt tot o muncă, se înțelege, numai în raport cu gradul de dezvoltare a priceperii sale. Legea firii pretinde dela om exerciții și mișcări multe, căci numai așa va dobândi deprinderea necesară a facultăților sale; nu ca și anima ul care le are îndată după naștere. Dar tocmai aci zace marea taină a vieții omenești și explicarea atributului, că omul este coroana creației divine. Insași natura întreagă oferă bogate prilejuri de muncă, iar omul are pricepere, îndemânare și multe unelte cu care poate face minuni.

Dacă nu ai depus silință și trudă prin cele două mâni ca să săvârșești ceva și să greșești chiar, ca apoi să îndrepti greșala tot cu cele două mâni, apoi ești o simplă ființă ce numai primești dela lume și lumii nu dai nimic. Munca ne îmbogățește sufletul. Cineva este cu atât mai bogat sufletește, cu cât mai multe lucruri a văzut, auzit, dar mai ales a pipăit cu mâinile sale. Munca întocmai ca și rugăciunea trebuie să fie zilnică. Aceste două se împletesc în mod minunat în „Tatăl nostru”... „pâinea noastră cea de toate zilele dăne-o nouă astăzi”...

Fiul lui Dumnezeu a trăit viața copilărească ca oricare copil, având parte și de dureri și de bucurii. Bătrânul Iosif îl introduce în meșteșugul de *teslar* sau *dulgher* încă din copilărie, despre ce avem dovezi în Sf. Scriptură. Sf. Evanghelist Marcu numește pe Iisus *teslar* (6₃) iar Matei *fiul teslarului* (3₃₅). Mai sunt și alte mărturii despre Iisus la scriitorii vechi bisericești, însă între ele nu aflăm contradicții. Iisus putea fi păstor, teslar, sau rotar după împrejurările aspre ale vieții de atunci; dar în fond toate converg într'un singur punct: El și-a câștigat pâinea cu sudoarea feții Sale, ca oricare urmaș al lui Adam. Mai târziu, după pășirea Sa în lume a început a face și a învăța (Fapte c. 1) adică a lucra la formarea sufletelor, a-și îndeplini adevărata chemare pentru care a venit în lume, după cum singur mărturisește: *Mie mi-se cade să lucrez lucrurile Celui ce M'a trimis pe Mine* (Ioan 9. 4)

Un lucru numai atunci e săvârșit pe de-a întregul, dacă e însoțit de iubire, de acea iubire pe care Mântuitorul a arătat-o de-atâteaori cât timp a stat pe pământ. O învățătoare miloasă în America a avut o elevă oarbă, surdă și mută. Pe aceasta prin multă trudă și osteneală — numai cu ajutorul pipăitului — atât de perfect a instruit-o, încât la vârsta de 17 ani a dat examene din limba franceză, germană, engleză și elenă. A scris cărți chiar, cu răsunset în lumea întreagă. Iată ce zice ea într-o carte a sa despre minunea ce poate produce o mână: „E destul apăsarea unei mâni și pentru mine e tot atâta lumină, cât e la alții într-o privire de dragoste”¹⁾.

Pe mormântul celor ce ni-au fost dragi în lumea aceasta, așezăm cununii și flori, cari însă pier, se veștejesc. Sunt însă și altfel de cununii și flori strănse cu trudă și inimă bună, cari trăesc în veci: faptele noastre, cari sunt moșteniri adevărate a fiecărui om, care a trecut prin lumea aceasta. Pe acestea totdeauna va fi cineva care să le vadă: sus în cer Dumnezeu, iar pe pământ tu însuși. Tot sufletul deci să fie cu luare aminte la cuvintele Scripturii: „Fi credincios până la moarte și voi, da fie cununa vieții”. (Apor. 2. 10).

Mihailu Măcinic diacon

¹⁾ S. Mehedinți: Ală creștere ed. V p. 246.

† Marius Tempea

După o viață pastorală de 33 de ani petrecuți la altarul sf. biserici și în slujba neamului, s'a stins din viața aceasta preotul nostru Marius Tempea din Toracul Mare. Dumnezeu să-i facă parte în lăcașurile celor drepti. Familia a dat următorul anunț funebru:

Cupriși de nemărginită durere, aducem la cunoștință tuturor rudeniilor, prietenilor și cunoșcuților, că scumpul nostru soț, frate cumnat etc.

Marius Tempea

preot ort. rom. în Toracul Mare

a încetat din viață în ziua de 1 Noiembrie 1934 în etate de 57 ani după o păstorire de 33 ani.

Inhumarea scumpelor rămășițe pământești pentru veșnică odihnă s'a făcut în ziua de 3 Noiembrie 1934 în cimitirul ort. român din Toracul Mare (Jogoslavla).

Toracul Mare, la 6 Noiembrie 1934.

Dumnezeu să-i odihnească sufletul nobil și blând.

Cornelia Tempea n. Cosma soție Letiția Dr. Ionescu soră Liviu Tempea frate, Dr. Petru Ionescu, Aurelia Maci n. Cosma, Dimitrie Maci preot, Iulian Popescu preot cumnată și cumnați Dr. Valeriu Tempea Petru Ionescu Dr. N. I. Ionescu, Anuța Teodorescu Căp. Gh. Teodorescu, Ionel Popescu nepoți și nepoate.

REVIZORATUL ȘCOLAR DIN ARAD

No. 6384 - 1934.

Arad, 19 Noiembrie 1934.

Circulară

către toți învățătorii din Județul Arad.

Pe ziua de 1 Noiembrie a. c. am fost însărcinat cu conducerea învățământului primar din județul Arad, iar la 17 Noiembrie a. c. am preluat întreagă archiva Revizoratului dela Domnul Sava Bărbătescu, care la rândul său, a preluat Revizoratul de Mehedinți

Dragi Colegi,

Este un obicei din trecut, ca din privilegiul venirii la conducere, șeful învățământului, mai ales dacă este necunoscut și dacă nu a avut contact direct cu dascălimea din acel județ, să facă actul de prezentare, să și expună programul de muncă etc. Cred, că eu n'am nevoie de această recomandare, pentru că sunt prea cunoscut în fața colegilor și eu iarăși vă cunosc pe fiecare. Experiența mea de 12 ani în control și administrație, este o garanție pentru voi și poate o convingere, că voi putea fi de folos pentru nevoile învățământului și mai ales pentru apărarea prestigiului și onoarea membrilor corpului didactic, în fața tuturor tentativelor, cari ar încerca să dărâme cetatea noastră.

Ca să putem fi apreciați, stimați, cu încredere în fața

societății, cred că este de datoria mea, să Vă amintesc câteva lucruri.

Învățătorul Român de dincolo, a consolidat viața socială până la războiul mondial, el a ridicat țărâtimea română din întunericul necunoștinței la viața nouă de gospodari, la cunoașterea drepturilor și datoriei de cetățeni, prin puterea idealismului, învățătorul de dincolo de Carpați, a pregătit mereu sufletele pentru realizarea marelui vis. Privind înapoi cu conștiința sufletului împăcat, Românul își vede astăzi calea străbătută de lacrimi, în capul drumului de durere și sânge, Românul își vede astăzi rodul muncii sale, rodul bărbăției cristalizat în realizarea marelui vis național, datorită brațului de bronz și rezistenței dorobanțului Român Învățătorul Român de dincoace de Carpați, a pregătit mereu sufletul țaranului subjugat, a fost păzitorul necontestat al celor mai prețioase tezaure: credința, limba, legea și portul, până când a venit clipa desrobirii și Unirea cu frații de același sânge... Iată o dreptate Dumnezeiască realizată după îndelunga răbdare din partea amândurora, iată ajutorul Tatălui Ceresc desăvârșit prin multele rugăciori înălțate în biserica noastră drept măritoare.

Astăzi, învățătorii de dincolo și de dincoace de Carpați muncesc împreună, pentru desăvârșirea idealului, pentru unificarea sufletească. Această realizare se va putea face însă, dacă vom pune ultima petricică la clădirea ei, înconjurând ura de frate, patimile și egoismul propriu, cari toate pot duce la dezastru. În primul rând trebuie să ne apropiem noi unii de alții sufletește, având un suflet comun, putem pregăti sufletele mărețe ale Neamului, deci în laturi cu desbinările, în laturi cu ura, apucați drumul Mânturătorului, iubiți Vă ca frați între oală, Vă ajutați reciproc, nu râvniți mărirea deșarte, lăsați să Vă aprecieze alții munca, pentru care trebuie să Vă sacrificați, iubiți Neamul din care faceți parte, trăiți pentru el, ca să fiți demni a Vă numi fii ai Neamului Românesc, căci Neamul Românesc este nobil.

Conduși mereu de iubirea de Neam, conduși mereu de iubirea de Țară, și de Rege, noi putem învinge toate greutățile, în misiunea noastră de educatori.

Programul nostru este croit de Lege, respectați Legea și ați executat programul.

Țin să Vă mai amintesc faptul următor. Am zis mai sus, că Românii de dincoace de Carpați, au putut exista în timpul opresiunii, datorită ocrotirii din partea bisericii noastre, românul de dincoace este și va fi legat de această în-tituție cât trăește. Prin biserică își manifestă toate bucuriile lui și durerile lui. Nu depărtați neamul de biserică, luați parte cu sufletul vostru la bucuriile și durerile lui și atunci ați desăvârșit opera, ați câștigat turma, care vi se va supune, ați câștigat mai ales copii, cari vor fi trimiși cu drag la școală și ați desăvârșit marea operă. *Unitatea sufletească*, care este ultima clădire a României Mari.

După aceste cuvinte spuse fraților mei cu multă modestie Vă zic: Îndepliniți Vă misiunea cu scumpătate și corectitudine și atunci ați respectat toate formalitățile Pedagogiei moderne.

Înainte cu Dumnezeu!

Arad, 19 Noembrie 1934.

Al vostru iubitor frate:

Lasăr Igrășan Revizor școlar.

Geștul Domnului Procuror Blănaru.

Adevărul recunoscut de toți acela care se ocupă de problemele vieții poporul românesc este, că atmosfera morală a țării a ajuns limita de infecție.

Românul ajuns stăpân liber, al unei țări prea bogate și-a declinat competența ce o avea, în favorul unui

străin parvenit, care avea să-l garanteze cu jertfirea oricărui ideal o rapidă îmbogățire, fără muncă.

Mulți din filii Bisericii noastre mai păstrează din legea lor strămoșească ce l-a mântuit, doar niște forme exterioare și acestea cu un scop egoist, pentru acapărarea unor situații nemeritate.

Consecința logică: criza Adică risipă și desfrâu de o parte; imoralitate, mizerie și necredință de altă parte, deci moartea organismului social.

Dar asemenea firului de iarbă ce-și pleacă vesel capul în fața coasei știind că are să renaască mai întărit la anul, sufletul românesc a primit palma ce l-a dat. Aceasta l-a trezit, însufiându-l credința de a trăi. Dovadă sunt răspunsurile date la ancheta întreprinsă de ziarul „Curentul”. Un fruntaș al vieții noastre publice ne asigură, că ziua mântuirii e aproape: „Se apropie, spune Dumnezeu împrejuri mai grele în care nu va mai putea fi vorba de doctrine și partide... în care o singură lozincă ne va călăuzi acțiunea: *naștina și societatea românească*”. Iar gestul Domnului Procuror Ion Blănaru din Arad dovedește că societatea românească își va achita conștiința datorită scadența ce va să vie. Domnul procuror se adresează P. S. Sale Episcopul Aradului, pe care l-știe proptă neclintită a românismului ortodox din Vestul țării și-i zice: „In marea dorință de a desmorți sufletele din apatia în care lăncezesc la granița de Vest rog înălțimea Voastră să primească suma de lei 4000 care să servească la invitarea cătorva conferențieri la Arad”.

Procurorul este confesorul societății. El primește mărturisirea celor năpăstuiți. El cercetează cauzele răului care turbură bunul mers. Constatările lui sunt litere sfinte din cartea adevărului. În executarea funcțiilor sale el spune bolnavului numit infractor: „Ia-ți patul tău și umblă”. Ispășește-ți păcatul și te fă folositor societății, iar înafara exercițiului funcțiilor sale îl zice: „mergi și te arată preotului”.

Avem credința că cu astfel de confesori nu cei nevinovați vor umplea jilavele temnițe de dragul unor interese vremelnice.

Avem convingerea, că Prea Sfințitul va ști alina setea sufletească a credincioșilor, potolindu-o cu apa vie a martirilor ajunși crâncii cuvântului creștinesc și românesc.

Noi preoții avem mai mult cu un stimulent de muncă și jertfă.

Pr. Teofan Herbei

INFORMAȚIUNI.

Personale. P. S. Sa Episcopul nostru Grigorie, a plecat luni după masă cu acceleratul la București, pentru a participa la ședințele Sfântului Sinod și pentru a aranja mai multe lucruri de ordin bisericesc din eparhia noastră.

Comemorarea zilei de 1 Decembrie. Comemorarea unirii Ardealului cu Patria mamă, se serbează în anul acesta, în cadrul unor manifestațiuni, cu proporții impunătoare.

Ziua aceasta istorică, este cea mai impunătoare afirmare de conștiință și solidarizare națională, în fața primejdioaselor atacuri și provocațiuni maghiare.

Poporul român declară sărbătorește, că își va păstra și apăra cu orice jertfe patrimoniul său național.

Conferință la Palatul Cultural. Duminică în 25 a. c. părintele Dr. Gh. Ciuhandu, consilier la episcopia Aradului a ținut o temeinică conferință la Palatul Cultural din Arad, despre Revoluția lui Horea în județul Arad. Pe baze de documente conferențiarul a arătat, cum bleșii români asupriți au pretins dreptate și tratament omenesc, a arătat apoi barbarismul autorităților urgurești după revoluție față de fruntașii români pe cari îi ucideau în modul cel mai neomenesc. Conferențiarul a fost răsplătit cu aplauze.

Parastas de 7 ani dela moartea lui Ionel I. C. Brătianu. Duminică în 25 Nov. a. c. fruntașii vieții publice din România în frunte cu Sanctitatea Sa Patriarhul Miron, Înaltul Guvern, Corpurile legiuitoare și un public de elită din țară, au făcut pelerinaj la mormântul lui Ionel I. C. Brătianu, dela Florica, unde marele om de Stat își doarme somnul vecinic. S'a celebrat un parastas pentru odihna aceluia ce a condus destinele României în cursul războiului pentru întregire. S'au rostit vorbiri în cari s'au făcut apologia ilustrului om de stat care a fost Ionel I. C. Brătianu. Sicriul cu osemintele, a fost scos din mormântul unde fusese așezat și pus într'un cavou alături de Ioan B. ătianu.

Cincisprezece ani dela moartea lui A. Vlahuță. *Dintr'un sentiment de pietate studenții din București au comemorat Duminică în 25 Nov. 15 ani dela moartea poetului A. Vlahuță. S'a oficiat parastas la biserica sf. Anton, s'a făcut pelerinaj la mormântul poetului din cimitirul Belu, unde s'au rostit mai multe vorbiri.*

Cercul Academic Bănățean-Cernăuți, întrunit în ședința Adunării generale ord. nare din 11 Noemvrie și-a ales pe anul administrativ 1934-1935, următorul comitet: preș. dinte: Coman Gheorghe; vicepreșed.: Gețla Gheorghe; secretar: Boleanțu Valeriu; casșter: Tiuca Cornel; bibilotecar: Văcărescu Mihail; comisia artistico-literară: Stoia Eugen și Marca C-tin; comisia de cenzori: Jdic N., Dragomir Aristide și Damsa Emillu.

Nr. 7179/1934.

Ordin circular.

La apelul insistent al Casei de economii, ajutor și credit al Clerului ort. rom. din România, — pentru știință și orientarea C. Păr. membrii ai acestei case — comunicăm în întregime adresa Nr. 8616 din 14 Nov. 1934.

„Prea Sfinșile, Casa de economie, ajutor și credit al Clerului ort. din România înființată prin legea promulgată și publicată în Mon. Of. din 21 Iulie 1929, a început operațiunile sale la 1 Oct. 1929.

La început aceste operațiuni constau din înscrieri de membrii preoți, cântăreți și funcționari bisericești, cu taxa de înscriere de câte 100 (una sută) lei care se percepe odată pertru totdeauna și din cotizații lunare de cel puțin 1% din salariu.

Rezultatele pe ultimii 5 ani, s'au văzut la darea de seamă ce Consiliul de administrație al Casei a înaintat-o adunării generale dela 18 Sept. 1934 și care a fost discutată și aprobată în plenu ei.

Din cele constatate s'a văzut că în acești 5 ani Casa clerului a acordat împrumuturi de circa 64.000 000 Lei la circa 10.000 membrii.

Experiența pe care am făcut-o în acești 5 ani cu aplicația art. 6 din statut, unde se cere ca: „Fiecare membru să cotizeze cu cel puțin 1% din salariu lunar», a dovedit că este necesar a se da o mai mare extindere acestei prevederi în sensul, că toți membrii Casei să contribuie cu cât mai mult peste aceasta cotă obligatorie.

Prin aceasta realizare, — capitalul (fondul) rulant devine mai mai mare și membrii Casei sunt mai ușor satisfăcuți în operațiunile lor de împrumuturi.

Afară de aceasta, tot pentru interesul de obște și de unificare pe care-l poartă Casa Clerului, este foarte necesar, ca atât forurile superioare bisericești cât și membrii Casei, să-și depună la Casă economiile lor, spre a forma un fond de rulare, pe baza cărui instituția Casei să poată satisface toate cerinșele materiale prin cari trec actualmente membrii săi.

Tot din darea de seamă a fostului Consiliu de administrație către adunarea generală dela 18 Sept. a. c. se poate vedea, că instituția Casei de economii, ajutor și credit al clerului, a fost de real folos pentru membrii săi clerici, cântăreți și funcționari bisericești. Este destul să amintim aici, că numai în cursul lunii August și până la 15 Sept. 1934, Casa Clerului ort. român a acordat împrumuturi membrilor săi peste 6.000 000 Lei.

Aceasta înseamnă că instituția Casei le-a venit efectiv în ajutor, scoțându-i din mâna cămătarilor.

De aceea cu profund respect, apelăm la bunăvoința Prea Sf. Voastre și ne permitem să vă rugăm călduros ca să dispuneți prin organele de sub ordine să aducă la cunoștința membrilor Casei din Eparhie, cele de mai sus, adevă imperioasa nevoie de a se spori cotizările.

Cu fiască supunere
Președinte,

ss. Pr. P. Partenie L. S.

Arad, din ședința Consiliului eparhial dela 20 Noemvrie 1934.

Director.

ss. indescifrabil.

† Dr. Grigorie Gh. Comșa
Episcopul Aradului